КРОК ПЕРШИЙ:
ти народився в Україні, на козацькій землі?

КРОК ДРУГИЙ:
ти полюбив свій край і став його патріотом?

КРОК ТРЕТІЙ:
передплати «Козацький край»! Наш індекс 89155

Козацькому роду нема переводу!

Козацький край

Ціна - 2 грн.

№15 (34)
31 серпня 2012 р.

ВОГОНЬ ВОЛІ – ШАНА КОШОВОМУ

Тисячі кілометрів з Холодного Яру до Соловків три журналісти і священик здолали в ім'я пам'яті Петра Калнишевського

Всеукраїнський передплатний індекс 89155, сайт газети в Інтернеті www.cossackland.org.ua

На Дніпропетровщині й Полтавщині вояків УНР вшановувати не хочуть, а на Черкащині – «не поспішають»

Всі події, про які йтиметься нижче, сталися в останні дні серпня 2012 року – через 90 років поразки Визвольних змагань часів УНР і на 21-у році формально проголошеної Незалежності України...

Депутати містечка Хорол на Полтавщині офіційно відмовили у встановленні монумента своєму землякові, командувачу Дієвої армії УНР Василю Тютюннику. Заборону підтримала більшість депутатів міської ради.

Пропозиція вшанувати видатного хорольця надійшла від представників благодійної ініціативи «Героїка», яка запропонувала спорудити пам'ятник власним коштом. В разі позитивного рішення міськради погруддя генерала-хорунжого Тютюнника мав би створити відомий український скульптор Ігор Гречаник. Твори цього майстра представлені в постійних колекціях престижних європейських галерей: Galerie Alexander Raebed в Цюріху, Galerie Michelle Boulet у Парижі, в Центрі фантастичного мистецтва в Данії, у галереї «Київська Принцеса» в Ніцці тощо.

Генерал-хорунжий Василь Тютюнник (Полтавщина)

«Рішення депутатів було для нас дещо неочікуваним. Далеко не найзаможніше містечко, яке явно не потерпає від нашестя туристів, відмовляється прийняти в дар пам'ятник видатному землякові», – коментує відмову координатор благодійної ініціативи «Героїка» Павло Подобєд.

Свою позицію міська влада аргументувала просто: «Вихідцями міста є значна кількість визначних історичних постатей, які також заслуговують на увічнення пам'яті». Однак депутати не зазначили, хто саме входить до переліку «визначних історичних постатей Хорола». Також з офіційного рішення не зрозуміло, яким чином вшанування генерала-хорунжого армії УНР перешкоджає вшануванню інших видатних земляків.

Так само і влада міста Верхньодніпровськ Дніпропетровської області відмовилась від пам'ятника іншому герою Визвольних змагань - сотнику Армії УНР Никифору Авраменку.

Сотник Никифор Авраменко (Дніпропетровщина)

Ініціатором встановлення монумента виступила так само благодійна ініціатива «Героїка», яка запропонувала виготовити пам'ятник коштом добродійників. Пропозиція вшанувати земляка не знайшла підтримки серед депутатів міської ради. Своє рішення чиновники обгрунтували тим, що у 2012 році в місті відбувається ремонт «Братських могил учасників громадянської та вітчизняної війни», відтак... міська громада не може прийняти в дар погруддя сотника.

"Раніше ми вже звертались до міських та селищних рад різних областей України з пропозицією перейменувати вулицю Леніна або Дзержинського на вулицю видатного земляка: Олександра Греківа, Аркадія Валійського, Миколи Капустянського. Однак завжди представники місцевої влади відмовляли віддати шану українським полководцям, мовляв у бюджеті немає на це грошей. Тепер ми запропонували всі витрати взяти на себе, просимо лише не заважати нам. Результат – чиновники відкрито виступають проти вшанування українських козаків та старшин. Принаймні добре, що не приховують своєї відрази до української історії. Краще гірка правда, ніж солодка брехня", – зазначає представник "Героїки" Олег Собченко.

Хитріше вчинили у одному із сіл Черкащини, де під столом у місцевої влади, схоже як у тому фільмі лежать про всяк випадок і «будьонівка» із зіркою, і шапка-«мазепинка». Вже три місяці депутати Зеленьківської сільської ради Тальнівського району Черкащини вивчають біографію односельця – генерал-хорунжого Армії УНР Олександр Загродського. Взятися за історію депутатів змусили знов-таки представники благодійної ініціативи «Героїка».

Генерал УНР Олександр Загродський (Черкащина)

«Ми звернулися до сільської ради з пропозицією вшанувати непересічного односельця. Олександр Загродський був заступником головнокомандувача Армії Української Народної Республіки. Цей військовий належить до когорти тих людей, які в буквальному сенсі творили історію нашої держави. Ця людина заслуговує на те, щоб в рідному селі була вулиця його імені. Напевно, більш видатного та заслуженого перед батьківщиною вояка годі знайти не лише в Зеленькові, а й у цілому Тальнівському районі», – пояснює ситуацію Олег Собченко.

Сільська рада вирішила не брати на себе відповідальності за перейменування вулиці, натомість днями ухвалили винести дане питання на розгляд «конференції представників громадян села». Дату проведення конференції не знає навіть сільський голова. Єдине, що знають депутати напевно – з розглядом питання не треба квапитись, варто почекати на результати парламентських виборів. Долю вулиці Олександра Загродського зеленьківці вирішать лише у 2013 році – так постановили місцеві обранці.

Підготував Ігор АРТЕМЕНКО – за матеріалами видання Geroika.org.ua

Гілочку верби Шевченка посадили на Чигиринщині

Працівники Національного історико-культурного заповідника «Чигирин» долучилися до акції «Тарасова верба», приуроченої 200-річчю від дня народження Тараса Григоровича Шевченка, посадивши гілочку верби біля музею Б.Хмельницького.

Перебуваючи на засланні на Кос-Аралі, Тарас Шевченко знайшов на дорозі гілочку верби, посадив її, дбайливо доглядав і незабаром виросла верба, під тінню від якої любив відпочивати Тарас Григорович. У 1963 р., напередодні 150-літнього Шевченкового ювілею поет Андрій Малишко привіз гілочки верби із Казахстану. Їх було посаджено в Києві біля Спілки письменників та у голосіївському будинку поета Максима Рильського.

Організаторами акції «Тарасова верба» є заслужений працівник культури, голова ВГО «Поступ жінок-мироносиць» Зоя Ружин, Благодійний фонд «Троянди й виноград» ім. Максима Рильського та Київський літературно-меморіальний музей Максима Рильського. Метою акції є збагачення духовного і природного довкілля з метою виховання підростаючого покоління на кращих традиціях українського народу. Зої Володимирівні надано дозвіл на заготівлю гілочок Шевченкової верби із музею Максима Рильського. Саджанці Шевченкової верби висаджуватимуться по містах та селах України, а особливо, в Шевченковому краї, на Черкащині на знак пам'яті про великого Поета.

Життя та творчість Т.Г.Шевченка тісно пов'язані з Чигиринщиною. Поет двічі побував в Чигирині, багато його поетичних та мистецьких творів присвячено нашому краєві. Тож нещодавно Зоя Ружин та вчені-шевченкознавці відвідали Чигиринщину. Вони збирають землю з тих куточків України, де побував Т.Шевченко. До цієї колекції долучилася і часточка нашої землі з Замкової гори в м.Чигирин, с.Суботів та Холодного Яру. А на Чигиринщині відтепер росте Шевченкова верба.

Олена ТРОЩИНСЬКА,
молодший науковий співробітник, НІКЗ «Чигирин»

"ЧОРНИЙ ВОРОН" ЯК ЛІКИ ВІД СИНДРОМУ НАБУТОГО МАЛОРОСІЙСТВА

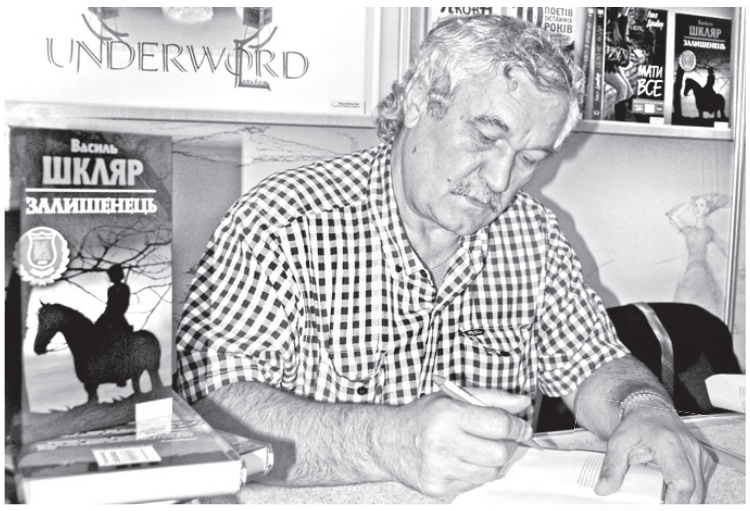

Роман Василя Шкляра "Чорний Ворон" став знаковим явищем не лише в українській літературі. Його рамки виходять далеко за межі художньої цінності. Той сплеск масової уваги до твору, велика кількість позитивних і критичних відгуків свідчать про неперечісне суспільно-політичне значення появи "Чорного Ворона" на літературному полі України.

Цей роман є потужною ідеологічною зброєю, яка здатна вплинути на хворобу колоніальну українську свідомість. Саме його унікальні властивості антибіотика, призначеного для лікування від хвороби малоросійства, викликають такі приступи люті у ворогів української незалежності та національного відродження.

Його роль тим більше вагома на фоні проблем з українською ідентичністю й псевдоелітою, яка має всю повноту впливу на розвиток держави ще із часу проголошення незалежності.

Відсутність в Україні українського змісту та духу, його заміщення комплексом малоросійства та в підсумку низький рівень життя, соціальна та національна несправедливість – і є наслідком поширення в українській ідентичності цієї хвороби колоніально-залежного народу.

«Жодна політична партія не зробила для пробудження свідомості українців стільки, як зробив Василь Шкляр».

Стефан Бандера,
онук Степана Бандери

"Чорний ворон" – знаковий твір у тому сенсі, що називає речі своїми іменами.

При оцінці історичних подій, які відбувались на українських теренах на початку XX століття, відсутні зайва толерантність, подвійність формулювань та обережність висловлювань. Окупант і ворог України названий чітко й прямо. Так само як і ті риси українців того – та й сьогоднішнього – часу, які не дозволили їм побудувати власної держави та забезпечити гідні умови життя.

Читаючи роман, можна побачити всі ті ознаки хвороби малороса-хохла, якою так наполегливо й старанно було інфіковане українське суспільство за сотні років панування чужих метрополій. Хоч ми зараз живемо в епоху незалежності, але вірус власної меншовартості, неповноцінності, пристосуванства, слабкості, нерішучості, продажності продовжує діяти.

Оскільки в країні не відбулось якісної зміни владної еліти шляхом люстрації та іншими методами, суспільно-політичні умови залишаються в цілому достатньо сприятливими для функціонування синдрому набутого малоросійства та не дозволяють українській нації здійснити якісний ривок у своєму розвитку.

«Остання книжка, яку я почав читати тут в Україні, – це «Чорний Ворон», що стала такою сенсаційною».

Глава УГКЦ Святослав Шевчук
(Із інтерв'ю Патріарха для УНІАН у березні 2011 р.)

За таких умов роман "Чорний ворон" покликаний виконувати роль антибіотика для денаціоналізованого та русифікованого багатолітнім впливом Москви українського суспільства.

Незважаючи на майже столітню відстань відтворених подій – актуальність акцентів, поставлених у творі Василя Шкляра, не має терміну часової придатності і є універсальною для будь-якого народу, який хоче бути господарем у себе вдома, а не рабом у чужинців.

Панування на українських землях Російської імперії та її різновиду у вигляді СРСР, своїм наслідком мало специфічну атрофію історичної пам'яті та свідомості українця.

Комплекс малоросійства насаджувався наполегливо й старанно.

Було апробовано різноманітні форми впливу: від фізичного знищення борців за волю України до сприяння й заохочення появі зрадників серед народу. Активна колонізація, асиміляція та русифікація стали тими ефективними способами, які забезпечували стрімке поширення вірусу малороса-хохла на українських землях. У процесі формування масової малоросійської свідомості було використано всі ментальні слабкості українців, котрі справляли негативний вплив на можливість утворення власної незалежної держави.

Московська пропаганда любила самостійно визначати ворогів України та українців. Точніше, призначати правильних ворогів для своєї колонії. Вони, як правило, завжди за сумісництвом були й ворогами Росії.

Ворогами й окупантами України на певному історичному проміжку могли бути литовці, поляки, турки, татари, австрійці, німці, війська Антанти, але ніколи – росіяни. Росіяни й Москва, як втокмачували слухняним малоросам, могли бути лише братнім народом, який визволяв українців від поневолення, простягав їм руку підтримки в найважчі часи. Та й в українців не могло бути більш одвічного вікового прагнення, ніж возз'єднання з Росією в одній державі.

Зрозуміло, що водночас замовчувалось те, як московські царі, а потім і імператори, підступно й наполегливо ліквідовували козацьку Україну. При цьому, самодержці, як справжні сучасні злочинці, залюбки вдавались до фальсифікацій умов договорів із Гетьманщиною й порушували взяті на себе зобов'язання.

І яким тоді чином трактувати вперте бажання гостей із Півночі ліквідувати Українську державність на початку XX століття, проливаючи ріки крові на чужій їм землі? Також не зовсім зрозуміло, чи є вдалими в XX столітті голодомори, репресії, депортації, нова хвиля русифікації, російської колонізації України – проявами "братньої любові"? На думку адекватної особистості – навряд чи.

Але малорос нездатний мислити незалежно. Його свідомість уражена синдромом набутого малоросійства. Тому для нього назва-

ти Росію окупантом і загарбником України є чи не найбільшим смертним гріхом. І дарма, що мільйони, десятки мільйонів українців були фізично знищені за всі роки панування Московської імперії в Україні. Малороса це не дуже обходить.

Тому що він – продукт суспільно модифікований, з атрофованим почуттям національної свідомості, старанно виплеканий ідеологами зникнення української нації.

В історичному аспекті роман "Чорний Ворон" не несе нічого нового, окрім правди, яку так старанно приховували винахідники соціотипу малороса-хохла і яку так сором'язливо побоювались назвати деякі наші дуже інтелігентно-толерантні діячі.

Адже ця правда і є єдиним засобом від хвороби малоросійства.

Зрозуміло, що вона дуже невигідна для апологетів "Рускава міра". Бо зникнення духу малоросійства означатиме ментальне звільнення нації від колоніальної залежності. А з ним – і крах надій на відновлення імперії.

Не можна не відзначити вплив роману на зростання рівня пасіонарності українців.

Особа Чорного Ворона концентрує в собі всі риси волелюбної нації, здатної на реальний спротив загарбникам. У ньому немає рабської покірності, байдужості, зневіри, характерних для упокореного, зломленого ментально народу. Навпаки, дух свободи й адекватної реакції на дії непрошених окупантів у вигляді збройної боротьби покликаний показати, як би мали чинити ті нації, які ведуть боротьбу за своє визволення.

Українців століттями привчали до послуху. Непокірних і активних знищували. Їх оголошували ворогами народу, хоч насправді вони були ворогами для завойовників. Зрадників і манкуртів-перевертнів заохочували на офіційному рівні.

Результатом стало те, що борців за волю України сприймають як злочинців. А ось прислужників окупаційного режиму возвеличують.

Роман "Чорний ворон" покликаний допомогти збагнути українцям, що комплексувати у своїй же країні користуватись українською мовою й автоматично переходити на російську, не є чимось нормальним. Тим більше, не є нормальністю зрада мові своїх предків. Це та річ, яку потрібно сромитись, а не хизуватись нею.

«Книга Шкляра «Чьорний Ворон» єсть антіруская і націоналістічєская. Я єйо прочьол на украінском язикє, но сніматьфільм по етому роману нє буду.

Єжи Гофман

Твір Василя Шкляра розкриває гірку правду про те, до чого приводить суспільна байдужість та принцип "моя хата скраю".

На початку 1920-х років чимало українців купились на НЕП та вирішили відмовитись від боротьби за власну державу. Українські селяни наївно сподівались, що радянська влада зрозуміла свої помилки й тепер дасть їм можливість пожити краще, працюючи на своїй землі.

Як показала історія, недарма Чорний Ворон на сторінках твору скептично ставився до таких поблажок із боку загарбників.

Влада окупантів із Москви по-своєму віддячила за пасивність українських селян у роки визвольних змагань. Через кілька років на них чекали колективізація, розкуркулення, депортація й геноцид голодом.

Не менш підступно ворог повівся з українською інтелігенцією, яка продовжувала жити міфами про братній союз народів та невиліковно хворіла ідеями федерації з Москвою. Її чекали розстріли та табори ГУЛАГу, люб'язно надані в користування червоними завойовниками. Цікаво, що зрадників, які продались російським радянським окупантам, теж не помилували. Хоча вони робили все для того, щоб вислужитись перед своїм господарем, здаючи українських повстанців, у майбутньому їх знищили.

"Чорний Ворон" цінний тим, що в ньому присутня не лише адекватна реакція вільного народу на окупантів своєї країни та природне прагнення до свободи й незалежності. Автор без прикрас відтворює притаманні українському суспільству хвороби: яничарство, слабкість духу, егоїзм, невисокий рівень національної свідомості.

Твір не є просто засобом оспівування визвольної боротьби. Він також показує негативні риси українського народу, які не дозволили йому отримати перемогу.

В їхньому числі й оспівана українська привітність та гостинність, надмірна толерантність і доброта, у тому числі до своїх завойовників. Чорний Ворон зі здивуванням і роздратуванням відзначає цю характерну рису українських селян – "готові самі піти з хати, аби догодити совласті. Ця доброта і довірливість загубили наш край".

Отже, роман Василя Шкляра "Чорний Ворон" покликаний допомогти українцям усвідомити: боротьба проти окупантів, звідки б вони не прийшли, здорова агресія, а не рабська упокореність – не є чимось ненормальним. Навпаки, готовність нації до активних дій у відстоюванні її національних, економічних, культурних та інших прав, свідчить про її адекватність, здоровий дух, спроможність до побудови достойної держави.

Це ми можемо спостерігати на прикладі інших націй, де заможне життя корелюється із честю й здатністю до українця буде подолано комплекс власної меншовартості, дух колоніального малоросійства, тим вищими постійного відстоювання своїх прав.

І чим швидше у свідомості українця буде подолано комплекс власної меншовартості, дух колоніального малоросійства, тим вищими є шанси на гідний життєвий рівень для громадян.

«Відмовившись брати Шевченківську премію і 260 000 гривень із рук влади, Василь Шкляр дав цій владі такого ляпаса, якого вона не діставала за весь час свого існування. Зізнаюся, що коли я відмовився отримувати до свого ювілею орден Ярослава Мудрого, то прикладом мені послужив і вчинок Шкляра».

Анатолій Дімаров,
лауреат Шевченківської премії

Петро ГЕРАСИМЕНКО,
«Українська правда»

«МИ ЩЕ ПОВЕРНЕМОСЬ!»:

Від Горліса-Горського – Черкащині, де він колись воював за Волю...

Юрій Горліс-Горський – автор знаменитих спогадів "Холодний Яр". І ось вийшла нова його книжка – "Ми ще повернемось!". Її упорядник Роман Коваль зібрав під однією палітуркою всі твори та спогади визначного письменника, більшість яких невідомі сучасному читачеві.

Юрій Горліс-Горський мав стільки іпостасей, що для людей пересічних його біографія виглядала підозрілою. Ось його життєві образи: хорунжий Кабардинського полку Кавказької кавалерійської "туземної" дивізії, півсотенний Богданівського полку, кармелюк, болбочанівець, чорний запорожець, заступник отамана полку гайдамаків Холодного Яру, "совєтський міліціонер" у Кам'янці, співробітник Повстансько-партизанського штабу генерала Тютюнника, подільський підпільник, терорист-експропріатор, наш чоловік в агентурному відділі Подільського губернського ҐПУ, багатолітній політичний в'язень та пацієнт-симулянт психіатричних лікарень, старший санітар Лук'янівської в'язниці, письменник, автор споминів, видавець, фотограф, учитель, журналіст Німецького радіо, шинкар, диверсант-парашутист, співредактор української газети, помічник німецької та американської розвідок... "Незбагнені шляхи Аллаха! Мені доводилося в своєму житті бути багато ким – поетом також", – писав Юрко в передмові до своїх "Тюремних поезій".

Про все це ви зможете прочитати у книжці "Ми ще повернемось!".

Роман Коваль пропонує читачам такі твори видатного письменника-борця: "Великдень на сусідах", "До характеристики московського наїзду на Україну", "У ворожому таборі", "В казематах ҐПУ", "Отаман Хмара", "Їх прийшло дванадцять", "Ave, diktator!", "Колгосп над Інгулом", "Час вибиратися за кордон", "Подорожні зиґзаґи", "Печене порося (китайська легенда)", "Фінляндія. Країна скель і крицевих людей", "Донька Петлюри", а також "Тюремні поезії".

Окрім згаданих творів у книжці вміщено документи, які стосуються біографії Юрія Горліса-Горського (справжнє прізвище Городянин) у час перебування його в Армії Української Народної Республіки. Ось назви деяких з них "Характеристика на поручника Армії УНР Юрія Городянина з реєстру "вояків-лицарів", що відзначилися в боротьбі за визволення України", "Рапорт поручника Юрка Городянина командирові 1-ї Запорозької дивізії про прибуття з Холодного Яру", "Рапорт про розслідування справи зникнення поручника Юрка Городянина", "Рапорт командира полку Чорних запорожців Петра Дяченка від 29 грудня 1921 р. про перебування Юрка Городянина на лікуванні у шпиталі м. Новий Сонч" та інші. Ці документи люб'язно надав Віктор Моренець, який знайшов їх у Центральному державному архіві вищих органів влади України.

Опубліковано й низку документів з особової справи письменника за 1939 рік, коли він перебував у Карпатській Україні, серед них і власноручний життєпис. Розшукала справу в Державному архіві Закарпатської області Ірина Гармасій.

Опубліковано і спогади про Юрія Горліса-Горського, зокрема члена ОУН Миколи Сидора-Чарторийського, Ірини Строцької, Галини Гришко, новелу Юрія Винничука "Там на розі, на Яновській, на вулиці Кліпаровській", спогад Василя Оробка "Мій дядько Йосип Оробко" – про січового стрільця, героя Холодного Яру.

Книга багато ілюстрована фотодокументами.

А починається вона розлогою біографією Юрія Горліса-Горського під назвою "Револьвер і перо як життєва необхідність". Її автор – Роман Коваль. Ось фрагмент передмови: "Доля його була настільки бурхлива, закручено-звивиста, жорстока і милосердна, що найрізноманітніші чутки про Юрія кружляли ще півстоліття після його таємничого зникнення: "поінформовані" стверджували, що він агент п'яти розвідок, що то не він написав роман "Холодний Яр", а 1956 року, вже після смерті, був радником угорського генерала Кішбарнака.

Його ув'язнювали більшовики, румунські прикордонники та гестапівці. Сидів він і за польськими "дружніми" дротами. Його розстрілювали, а він тікав. Друзі двічі проводили по ньому панахиду, а він виривався з обіймів смерті. "Віддих смерті" Юрій чув не раз – і гарячий поцілунок кулі, і крижаний панцир березневої Тиси, і зашморг на шиї. Не раз вдаряв в очі і блиск ворожої шаблі.

Юрій побував у "царстві смерті" з її липким смородом гнилої крові – в льохах Єлисаветградської ЧК. Вийшов живим з Лук'янівської в'язниці, хоч "дід Лук'ян" рідко кого випускав зі своїх холодних рук. "Показав дулю" Юрко і тюрмам Вінниці, Полтави, Херсона. І психлікарням теж.

Без грізної "музики небезпек" він, здається, не уявляв собі життя, відтак не розлучався зі своїм братиком-револьвером навіть під час любовних пригод у Галичині.

Юрій – неспокійний дух, казав Улас Самчук, для нього "клімат війни те саме, що для риби вода".

Юркові "незбагненні шляхи" пролягли через європейські країни, які палали у вогні Першої світової, через Київ, де він творив перший полк відродженої української армії, рідну Полтавщину та Харківщину, які він визволяв від більшовиків. "Незбагненні шляхи" привели Юрія до Холодного Яру, на Поділля, в Румунію, Галичину, на Херсонщину, Дон, Кубань, в Поволжя, Москву, Білорусь, на Волинь, Лемківщину, в Польщу, Карпатську Україну, ще раз Румунію, Югославію, Грецію, Туреччину, Сирію, Єгипет, Францію, Берлін, Фінляндію, Ленінград, Австрію, знову Німеччину...

Володимир Скуйбіда визначив Юрія як вояка-фронтовика, вояка-партизана, революціонера-підпільника та революціонера-в'язня. А ще він, додала Галина Гришко, захисник скривджених, друг дітей, "джентльмен до жінок", талановитий письменник і "безнадійний романтик".

Юрій Городянин-Лісовський прожив не життя, а пригодницький роман. Але він ризикував не задля чергової дози адреналіну чи розваг – крізь криваві пригоди він йшов, щоб оборонити нашу Батьківщину. "Бий ворогів – рятуй Україну" – так можна сформулювати кредо його життя.

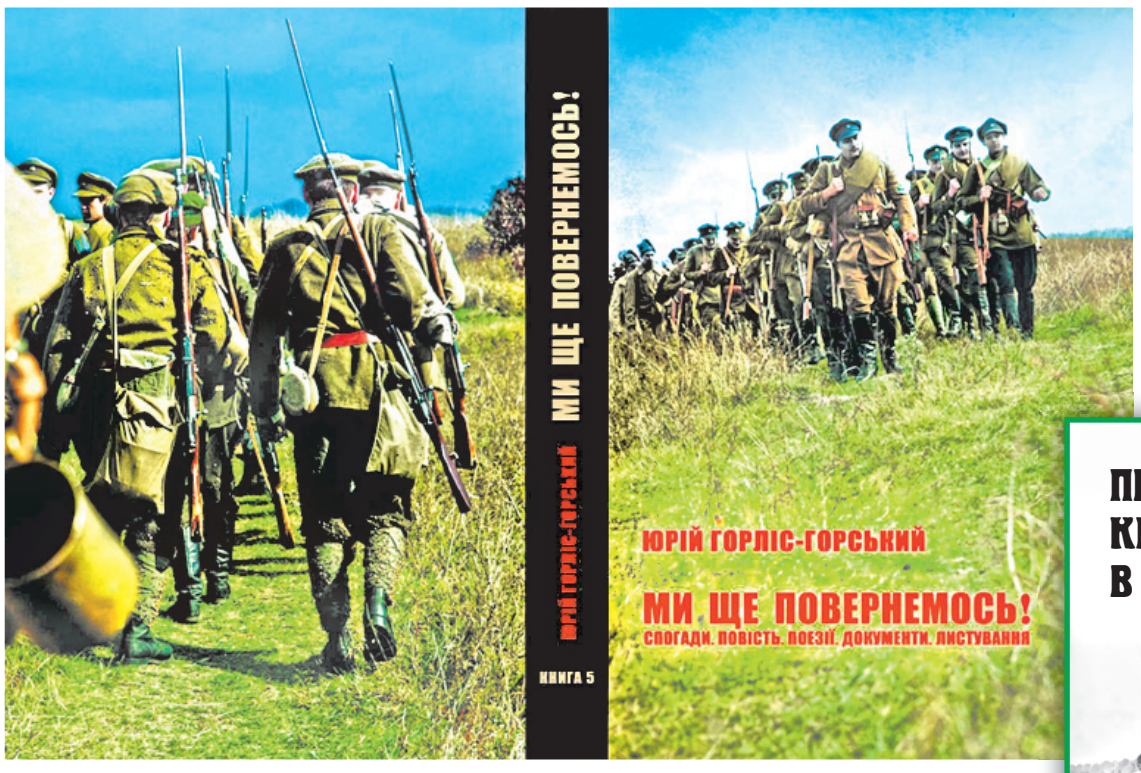

Перша презентація книжки "Ми ще повернемось!" відбудеться 20 вересня 2012 р. о 18.00 в Черкасах. Звучатимуть повстанські пісні у виконанні кобзарів та бардів з Києва. Вхід на презентацію вільний.

Холодний Яр
ІСТОРИЧНИЙ КЛУБ

ВОГОНЬ ВОЛІ – ШАНА КОШОВОМУ

Тисячі кілометрів з Холодного Яру до Соловків три журналісти і священик здолали в ім'я пам'яті Петра Калнишевського

Олег ОСТРОВСЬКИЙ,
Андрій КРАВЕЦЬ

У подорож на далекі Соловецькі острови в Росію вирушили журналісти трьох газет (зокрема і автори цих рядків) та священик. За декілька днів здолали тисячі кілометрів, відсвяткувавши День Незалежності саме на Соловках...

Ініціатор поїздки – Олег Островський, головний редактор газети "Козацький край" та крайовий отаман "Вільного козацтва Холодного Яру". Як будівничий першого в Україні православного храму Святого Петра Багатостраждального (Калнишевського), Островський, разом з настоятелем церкви, отцем Василем Цирілем вирішив привезти до Холодного Яру, де зводиться церква Петра Калнишевського, землю з могили останнього кошового на Соловках, де святий знайшов свій останній спочинок. При цьому вогонь лампадки, запалений у храмі-новобудові, мав побувати разом з подорожувальниками спочатку на Хортиці, де царатом була зруйнована Запорозька Січ, останнім кошовим отаманом якої був саме Калнишевський. Звідти теж запланували захопити пригоршню землі козацького острова-фортеці. Потім лампадку вирішили провезти шляхом кошового на заслання – спочатку до Москви, тоді до Архангельська, а далі – через Біле море вже й на Соловки.

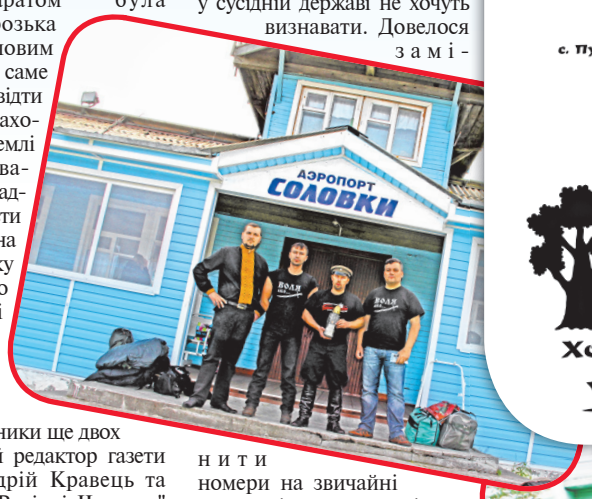

У подорож разом з Островським вирушили представники ще двох видань – головний редактор газети "Прес-Центр" Андрій Кравець та журналіст газети "Вечірні Черкаси" Володимир Гамалиця. "Планка" була поставлена високо: за декілька днів здолати понад 5 тисяч кілометрів Україною та Росією, не шукаючи прямих шляхів, а прямуючи маршрутом, яким везли останнього кошового Запорозької Січі після її знищення.

У перший день автопробігу, після молебня у холодноярській церкві Петра Багатостраждального (Калнишевського) на Хортицю з Чигиринщини разом з журналістами і священиком з основного складу учасників акції вирушила делегація з 20 осіб. У Запоріжжі приєдналося ще зо два десятки місцевих байкерів, яких заінтригував девіз автопробігу "Вогонь волі" та місцеві козаки-запорожці. Молебень у січовій церкві на Хортиці, салют з гармати і гвинтівок – і далі четверо учасників подорожі вже залишалися сам-на-сам з дорогою...

Шлях до Москви був сповнений пригод. Спочатку "Тойоту Ленд Крузер" з номерним знаком "Воля" зупинили російські прикордонники – тільки тому, що узаконені в Україні держномери зі словами замість цифр у сусідній державі не хочуть визнавати. Довелося замінити номери на звичайні – але тільки на декілька хвилин, поки проходили митний контроль. Одразу після нього держзнак "Воля" знову опинився на своєму місці і його вже не знімали до кінця подорожі... У подальшому ще декілька разів вимушено порушили сусідські правила: швидкість автомобіля була і 180 і 185 кілометрів на годину – поспішали, бо мали встигнути вшанувати останнього запорозького кошового саме 24 серпня, в День Незалежності України. За ту швидкість доводилося мати неприємні хвилини спілкування з російською поліцією, та то – вже швидше невеликі неприємні штрихи, бо відкритих і позитивно налаштованих людей на своєму шляху зустріли значно більше. Коли раптом авто чомусь не завелося одразу після кордону, троє росіян допомогли інструментами. А коли, залишивши авто у Архангельську, літаком добралися до соловецького аеродрому з камуфльованим військовим покриттям посадкової смуги, корінна островитянка Маша Смірнова разом з батьком і братом допомогла з транспортом, щоб можна було їздити Соловками.

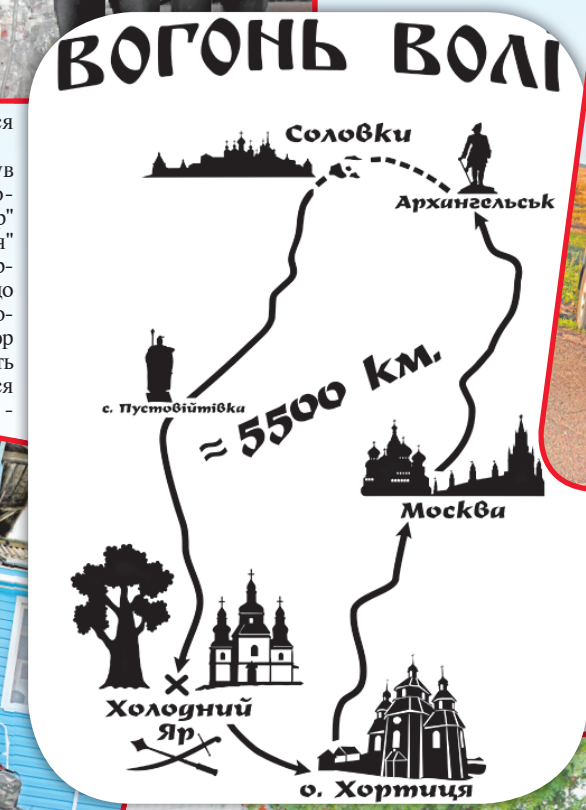

Так і проходила подорож: левова частка дороги - на японському джипі "Ленд Крузер Прадо", годинний переліт на острів і назад – на чеському літаку L-410, поїздки по жахливому бездоріжжю остаточно – у польоті на Соловки.

Перше, що шукали на острові – де був наш кошовий. У напівтемряві монастирської башти "Сушило" віднайшли одну з в'язничних камер, де сидів "батько" запорожців Петро Калнишевський. Поставили біля неї запалену лампадку, бо всередину потрапити не змогли – камера славного українця єдина(!) у монастирських підземеллях загороджена сучасною товстезною дерев'яною решіткою (чи випадково це?). Так само поставили лампадку біля погруддя Калнишевського в монастирському Некрополі. До пам'ятника поклали маленьку дерев'яну булаву, а на могильну плиту - гілочку калини, яку привезли з України.

Вечір Дня Незалежності святкували біля багаття, на якому в казані варився куліш. У темряві ночі на горизонті виднілися обриси монастиря, перетвореного спочатку російським царатом, а потім більшовиками на душогубку для занадто вільнолюбних, серед яких практично кожен третій (чи й це теж випадково?) був українцем... Наступного дня отець Василь відслужив молебень на місці розстрілу 36 керівників повстання 1929 року у Соловецькому концтаборі, серед яких був і холодноярський отаман Петро Дерещук, родом з Уманщини. Неподалік від пам'ятника з тризубом висадили паросток дуба з Хортиці – так, як просили про це запорозькі козаки (до речі, такого ж "синка" хортицького дуба було висаджено і в Холодному Яру). Коли копали ямку рівної тайги - на російському "УАЗі". Цікавий штрих: акція проходила за сприяння Національної спілки журналістів України у особі її першого секретаря Сергія Томіленка, тож Олег Островський став першим в історії Черкащини журналістом, який отримав посвідчення НСЖУ... на висоті 1800 метрів над землею, а точніше над Білим морем

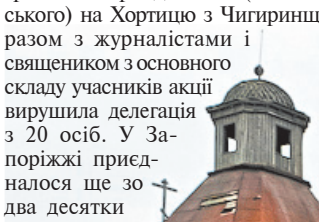

під дерево, знайшли невеличкий соловецький валун – забрали його до Холодного Яру. Звідти, де в підлогу церкви Калнишевського буде вмуровано цей камінь, вже починаючи від Покрови у жовтні, мають лунати молитви і проповіді священика...

Відвідали табірні бараки, спілкувалися з науковими співробітниками Соловецького музею. Були надзвичайно вражені поїздкою на Сєкирну гору – місце, де колись був штрафний ізолятор і проводилися масові розстріли. Просто приголомшені тим, як райськи красиві місця більшовики зуміли перетворити на пекло на землі. Нині ж у монастирському скиту на горі живуть і моляться щодня два відлюдники-ченці...

Повертаючись додому, відхилилися від маршруту в підмосковне село Ярополче - місце останнього спочинку уродженця Чигирина, гетьмана Правобережної України Петра Дорошенка. Запалили лампадку, поклали на надгробок синьо-жовтий букетик квітів. Цікаві збіги... Дубовий козацький хрест на могилі знаменитого гетьмана встановив черкащанин, заслужений митець Микола Теліженко. А коли директорка місцевого музею подарувала нам книгу про гетьмана, то виявилося, що вона написана... теж нашим земляком, уродженцем Христинівки. Коли ж перетинали державний кордон, повертаючись в Україну, говіркий прикордонник, придивившись до написів на футболках і довідавшись про мету поїздки, раптом сказав: "Знаю про Калнишевського, у нас всі хлопці захоплюються цим козацьким отаманом, а сусідню прикордонну заставу років зо три тому навіть назвали його ім'ям".

Вже вночі добралися до Пустовійтівки – села на Сумщині, де народився кошовий Калнишевський. Місцевий священик, отець Анатолій, виявився підполковником у відставці, тож легким на підйом. Серед ночі відчинив нам церкву, зводив до пам'ятника кошовому, показав дворище, де колись жила його родина. Там і набрали землі – вже третю пригоршню після землі з островів Хортиця і Соловки.

Ця земля, як і вогонь лампадки, який пройшов тернистими дорогами Калнишевського, в ніч проти 27 серпня прибула до Холодного Яру – місця, де козацька вольниця не втрачала бойового запалу навіть у найтяжчі часи. Церква Петра Калнишевського, яка розташована зовсім поряд із гайдамацьким дубом Залізняка, якому більше 1000 років, знову прийняла вогонь, з яким експедиція за декілька днів до того вирушила – це стало ще одним штрихом утвердження безповоротності шляху нації до Волі...

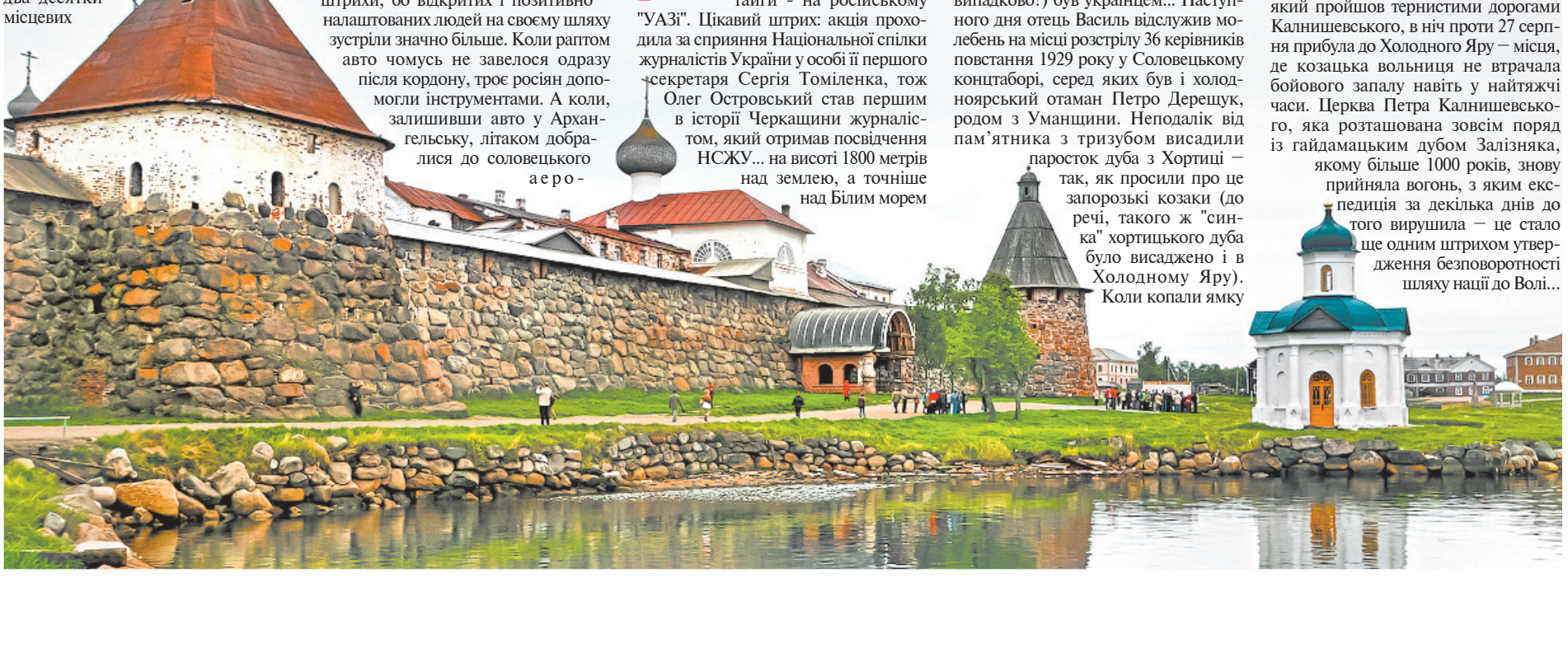

“Сонце Руїни”: гетьман Петро Дорошенко

Тетяна БАРАБОЛЯ

"Хоч Божою волею український народ обох сторін Дніпра роздвоєний і видаємося собі ворогами, одначе ніхто чужий не є нам так прихильний, як ми самі собі є приятелями".

НА ГЕРБІ ПЕТРА ДОРОШЕНКА БУЛО ЗОБРАЖЕНО ХРЕСТ, ПІВМІСЯЦЬ І КОЗАЦЬКУ ШАБЛЮ. НА НАДГРОБКУ ЙОГО МОГИЛИ ДО СЬОГОДНІ ВЦІЛІЛО ТІЛЬКИ ЗОБРАЖЕННЯ ШАБЛІ...

Чудова фраза, чи не так? А сказав її славний син Чигирина Петро Дорошенко понад три сотні років тому. Він не обмежився словами: 8 червня 1668 року об'єдналася воєдино Лівобережної та Правобережної частин України під гетьманською булавою Петра Дорошенка...

"Сонцем Руїни" назвав Дорошенка український народ, який завжди високо цінував честь, звитягу та мудрість своїх героїв. Чим саме завоював гетьман таку любов українців? На тлі Руїни, коли країну очолювали то слабкодухий Юрасик Хмельницький, то відверті кар'єристи Павло Тетеря й Іван Брюховецький (один з них називав Україну польською провінцією, інший - величав московського царя її володарем), Петро Дорошенко став символом боротьби за єдність та окремішність українського народу. "Цілість отчизни" та прагнення того, "щоб в одній раді, а не в розбитті Україна перебувала" були визначальними в політиці Дорошенка.

Українські землі мали простягатися від Перемишля і Ярослава по Сівськ та Путивль, бо саме туди сягала колись "держава або князівство руське, і ці кордони повинна теж осягнути козацька держава". Любили Дорошенка за його уважливість до простого народу - він часто скликав загальні ради, на яких питав думку населення щодо важливих політичних питань. Заслуговує поваги розуміння гетьманом необхідності надійної збройної сили - він створив постійне 20-тисячне військо відданих йому відчайдухів.

Петро Дорошенко, якого обрали гетьманом Правобережної України 1665 року, писав од власного імені та від імені всіх козаків, що вони "не бажають бути ні рабами, ні данниками, але хочуть залишатись вільними...". Ще у званні Чигиринського полковника на початку 60-х разом з іншими побратимами Дорошенко їде до Москви з вимогою відмінити окремі статті ганебної для вільного козацького духу Переяславської угоди. Хоча йому і не вдалося домовитися з московськими урядовцями, проте Дорошенко ніколи не був таким безвольним, як його попередник Іван Брюховецький. Бо ж Брюховецький, ставши гетьманом Лівобережної України, одразу поспішає до Москви "побачити пресвітлі очі государя". За його прикладом майбутні очільники держави так само візьмуть собі за звичку їздити на поклін московському царю. Івашко Брюховецький (саме так "шанобливо" називали його при царському дворі), підписав новий договір, яким суттєво обмежувалися права України. Московські загони, що перебували на її території, мали безплатно забезпечуватися харчами (а це не багато, не мало, а 11 600 голодних москалів на плечі працьовитого українського селянина), селяни і міщани повинні сплачувати податки до царського скарбу, Київським митрополитом призначався ставленик Москви, а також запроваджувалась московська горілчана монополія (як не силою, то чаркою?). Чи не схожу ситуацію спостерігаємо тепер? Маємо і послідовників Брюховецького, які із завзяттям продовжують його традиції...

Договір Брюховецького викликав несамовите народне невдоволення. З лівобережних міст повиганяли московських воєвод. Івашка козаки не просто вбили, а розтерзали, охоплені ненавистю і прагненням волі. Суспільство також було обурене Андрусівською угодою, підписаною Москвою та Польщею 1667 р., за яким Україна була розділена надвоє. Саме на цій хвилі пробудження національної гордості 8 червня 1668 р. Петра Дорошенка, як уособлення єдності та свободи, обрали гетьманом України обох боків Дніпра.

У тих складних умовах, коли Лівобережжя було більш лояльним до Московії, а Правобережжя - до Польщі, українців змусило об'єднатися та спільно повстати загальне тяжке становище та усвідомлення неможливості добробуту без власної держави.

Гетьманування Дорошенка над усією Україною мало забезпечити реалізацію всіх його державницьких планів, та через непорозуміння, суперечки, а то й підлість старшини воно тривало недовго. Очевидно, що жодна з країн-сусідів не хотіла появи сильної держави поряд. Москва, Варшава та Кримське ханство підтримували своїх ставлеників-маріонеток - Многогрішного, Самойловича, Ханенка та Суховія, щоб завадити намірам гетьмана. Як казав Юрій Логвин, за свободу України гетьман Петро Дорошенко "змагався з московським царем, з польською короною і, чи не найбільше, із самосійними амбіційними заздрісниками з-поміж козацької старшини". Таких "патріотів", які дбають лише про власні інтереси, як бачимо, вистачало і вистачає завжди.

ДНЯМИ ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР «КОЗАЦЬКОГО КРАЮ» ОЛЕГ ОСТРОВСЬКИЙ РАЗОМ З ОТЦЕМ ВАСИЛЕМ ЦИРІЛЕМ, НАСТОЯТЕЛЕМ ЧИГИРИНСЬКОЇ ЦЕРКВИ ПЕТРА І ПАВЛА ПОБУВАЛИ У ПІДМОСКОВ’Ї НА МОГИЛІ СЛАВНОГО УРОДЖЕНЦЯ ЧИГИРИНА. ДО РЕЧІ, ПЕТРО ДОРОШЕНКО ДОВОДИВСЯ ПРАПРАДІДОМ НАТАЛІ ГОНЧАРОВІЙ, ДРУЖИНІ ПОЕТА ОЛЕКСАНДРА ПУШКІНА – ТОЙ ШАНУВАВ ГЕТЬМАНА І ВКЛОНЯВСЯ ЙОГО ПАМ’ЯТІ

Ще однією причиною невдачі Дорошенка на державотворчій ниві став спротив українців туркам. Зрозуміло, що у гетьмана були всі підстави не довіряти ані Москві, ані Польщі, тож у такому ворожому оточенні, та ще й за відсутності згоди між старшиною Дорошенко шукав політичного захисту Туреччини. До цього рішення, яке спочатку дійсно здавалося мудрим, підштовхнуло цілком задовільне становище сусідніх Молдавії та Валахії, які під зверхністю султана зберігали майже повну автономію. Отже, 1669 року Петро Дорошенко уклав договір із Туреччиною про військовий союз проти Речі Посполитої. За ним визнається зверхність султана, в містах розміщуються турецькі залоги, зате українці не платять податків, а турки без згоди гетьмана не укладають з Польщею чи Москвою мирних договорів, пишуть грамоти, які стосуються України, як турецькою, так і українською мовами та надають українській православній церкві автономії у складі константинопольського Патріархату. Дорошенко також домігся, щоб внаслідок Бучацького договору 1672 року між Польщею та Туреччиною Польща втратила свої володіння на Поділлі, а Україна вийшла з-під її влади і стала самостійною державою під протекторатом султана. Проте далеко не всім подобалася така позиція гетьмана. Населенню, особливо християнському, яке завжди потерпало від турецько-татарських набігів, важко було це прийняти. Боячись бусурменів, не знали ще тоді православні українці, як "свої" сусідні одновірці не побояться Бога, впродовж ще декількох століть знущаючись над ними.

1672 року Петро Дорошенко налагоджує стосунки з московським урядом щодо возз'єднання двох частин України під захистом царя. Але Москва, прагнучи співпрацювати лише з покірними їй слугами, бачить у ролі гетьмана України не Дорошенка, а Івана Самойловича.

Час показав, що турки теж виявились не найкращими союзниками. Вони грабували міста й села та забирали людей в полон. Жителі Правобережної України тікали на лівий берег Дніпра, сподіваючись знайти там кращої долі. Авторитет Дорошенка почав стрімко падати. Розчарований гетьман 1675 року в Чигирині зрікся булави перед запорозьким товариством. Проте московський уряд вимагав офіційного зречення та присяги на вірність цареві на лівому березі Дніпра в присутності Самойловича і московського воєводи. Дорошенко відмовився, викликавши цим військову агресію з боку Москви. 1676 року, коли 30-тисячна московська армія і полки Самойловича обложили Чигирин, Дорошенко, розуміючи безвихідь становища, переконав двохтисячний загін вірних йому козаків припинити опір і виконав царські вимоги. На цьому скінчилась політична діяльність Петра Дорошенка - трагічної постаті в історії України, яка, пропагуючи високі ідеали об'єднання та волі нації, так і не досягла своєї мети.

На 21-у році Незалежності проблеми часів Руїни знову постають перед нами. І досі хтось намагається нав'язати нам думку про користь федералізації України, а по суті відокремлення Сходу від Заходу чи Заходу від Сходу. Шануючи славу предків та пам'ятаючи свій обов'язок перед нащадками, не можна дозволити таким горе-політикам маніпулювати одвічною ідеєю єдності та самостійності нашої батьківщини.

Холодноярський сотник Темний золоту “касу” сотні, закопану під дубом, так і не знайшов...

Роман КОВАЛЬ

Мати Сидора Ольга Біда була родом із Мельників, що по той бік Холодноярського лісу. Там її рід називали Бідами. Це ім'я прижилося і в Грушківці. Народила вона своєму чоловікові Іванові 18 дітей...

Сидір неодноразово нехтував призовами до російського війська Місцевий урядник і жандарми із Кам`янки не раз полювали за козаком, щоб спіймати і "побрити" - таки у "москалі". Та Сидір добре знав Холодноярський ліс, що оточував Грушківку з трьох сторін. У ньому і ховався. коли надходив час чергового призову...

До "германської" війни Сидір безвиїзно пробував у рідному селі. На батьківській землі розжився, збудував великий дім. Коли ж почалася Світова війна. Сидір пішов-таки захищати "царя і отєчєство". Не личило відсиджуватися по лісах сміливому чоловікові, коли в герці зійшлися мільйони. На здивування односельців і урядника, повернувся додому Сидір повним Георгіївським кавалером і у званні штабс-капітана. "Всі його груди були увішані хрестами і медалями", - згадували люди. Виходить, що доброго часу дав він "германцям" на фронті.

Очевидно, Сидір був чоловіком шанолюбним, бо полюбляв пройтися селом у мундирі - при всіх своїх нагородах. Тепер сільський урядник мусив ставати "во фрунт" і віддавати йому честь, ніби якомусь генералові. Не раз урядник, виструнчившись, козиряючи, поворотом голови проводжав його. І лише тоді, як Георгіївський кавалер віддалявся, міг йти далі.

1918 року Сидір одружився з місцевою красунею Мотрею Карюкою. На початку 1919-го у них народилася дочка Зіна. Вона, як і мати, відзначалася вродою...

Якийсь час Сидір був у Красній армії (напевно, 1919 року під час запеклої боротьби проти денікінців). Невдовзі покинув її лави і пішов у гайдамаки до Василя Чучупака. Очолив 3-тю пішу сотню Першого куреня Холодного Яру, Став членом Холодноярського повстанкому. Про сотника Темного кілька разів згадував Юрій Горліс-Горський у своєму романі "Холодний Яр".

Існує припущення, що Сидір і у гайдамаках ходив з "Георгіями" на грудях. Навіть переховуючись, знімав їх лише в разі небезпеки бути опізнаним. Так, однієї ночі 1922 року він прийшов у вітряк. Щоб не привертати уваги людей, вирішив зняти нагороди. Несподівано один із хрестів випав із рук. Як не шукав його Сидір - у пилюці, дерті, смітті, - так і не знайшов. "Був дуже опечалений". Аж 1931 року, коли на місці млина колгосп ім. Мануїльського розорав поле, Микола Федорович Дінець (онук Явдохи, сестри Сидора) в ріллі знайшов хрест і від матері узнав історію цього "Георгія".

17 серпня 1921 року Сидір Темний разом з отаманом Яковом Мамаєм-Щирицею піддався на "амністію". Що таке "амністія" по-московськи. Сидір відчув одразу. У Кам`янку його, жорстоко побитого аж до непритомності, везли через всю Грушківку. Дружина Мотря знала, що чекало її чоловіка... Від пережитого вона збожеволіла. її нібито забрали до психіатричної лікарні. І слід цієї нещасної жінки загубився...

А Сидору поталанило втекти з-під арешту. Та потім знову попав¬ся... Його арештовувати неодноразово, але кожного разу вдавалося рятуватися. Перебуваючи в полоні, Сидір зазнав жорстоких тортур.

Дочку Зіну, швидше за все, взяв хтось із рідних зі Знам`янки. Принаймні звідти вона у 1930-х роках приїжджала до рідні у Грушківку. А батьківський дім, побудований ще до "германської" війни, похмуро стояв із забитими навхрест віконами. Напевно, заходила Зіна на подвір`я, де колись бавилася дитиною...

Репресії проти холодноярців не зупинялися ніколи, але най¬страшнішими вони були у першій половині 1920-х років і після убивства Сергія Кірова. Під чергову хвилю у 1930-х роках потра¬пили насамперед ті, хто боровся проти червоних зі зброєю в руках. Дісталося і родичам учасників Визвольної боротьби, навіть дітям. Ув`язнили і юну Зіну, дочку Сидора. Чекісти допитувались, де переховується батько. А що вона могла знати, коли ледь його пам`ятала?

Із тюрми Зіна вже не вийшла: одні люди казали, що закатували на слідстві, інші стверджували, що її повісили чекісти, а може, й сама наклала на себе руки. Загинула Зіна у Знам`янці або у Білій Церкві. Очевидно одне: її закатували за батька, сотника Холодного Яру Сидора Темного. А він у цей час жив на Донщині під чужим ім`ям і прізвищем. Мав й іншу дружину. Працював у радгоспі, але в "передовики" не вибивався, не хотів потрапити на сторінки газет, боявся, що хтось упізнає. Усі роки не розлучався з "наганом"...

1931 року хату Сидора у Грушківці розібрали і перенесли на тери¬торію дитячого притулку, що діяв до початку Другої світової війни.

Репресії не минули й інших рідних Сидора.

МОЖЛИВО, СКАРБ ТРЕТЬОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ СОТНІ ЩЕ Й ДОСІ ЛЕЖИТЬ ПІД КОТРИМСЬ ІЗ ДУБІВ ХОЛОДНОГО ЯРУ...

1933 року померли від голоду брат Гаврило та його син Василь... Зі слів Галини Петрівни Цвіркун, 1930 року народження, відомо, що її матір, Софію Степанівну Темну (племінницю Сидора та першу дружину повстанця Платона Темного), довго тягали на допити в НКВД. Чекісти хотіли вибити покази на колишнього чоловіка, хотіли, щоб вона розповіла "про його контрреволюційне минуле". Тож ображали, погрожували. Та жінка весь час казала; "Не був, не знаю, жив зі мною дома".

Пізніше Платон не раз дякував Софії за стійкість на допитах у НКВД, завдяки чому він і залишився живий. А от другу дружину Платона ("Дусю-гайдамаку") на допити не тягали, хоч у селі добре знали, що вона козакувала у Холодному Яру. І не тільки знали, а й боялися її. "Боялися всі". Тоді вона їздила на сірому красивому коні, в сірій смушевій шапці, сірому короткому жупані, чоловічих штанях, чоботах, із карабіном і шаблюкою. Казали, що "її шабля не ржавіла".

Коли під час Другої світової війни на Дон прийшли німці, Сидір повернувся в рідне село. Родичі були вражені: вся його голова була покрита великими гулями. Він сказав, що це сліди катувань у ЧК. Розповів про один із способів "слідства". Поголивши, його прив`язували, а годі з певним інтервалом капали на голову холодну воду...

Жив у свого племінника Федора Дінця. Часто провідував Платона Темного та його Дусю. Сергія Апілата, рідше - Олександру, дружину, брага Гаврила, який загинув під час Голодомору 1933 року.

Зайшовши якось до Сергія Апілата, застав там ще чотирьох хлопців, котрі служили у поліції. Під час спільної випивки виник конфлікт. Іван Березюк стверджує, що на ідейній основі. Сидір, мовляв, засуджував хлопців, що пішли у поліцію, а ті пообіцяли йому за це помститися. З тих пір він жив у постійній напрузі.

Якось Сидір відпочивав у хаті Єлизавети Дінець. Раптом почув тупіт. А спав він завжди дуже сторожко "як заєць". Миттєво прокинувшись, рвонув у сіни, щоб вискочити надвір. Та було пізно. Хлопці вибили двері і вистрелили в нього. Куля потрапила у ліве плече, роздробивши кістку... Поранення було тяжким, хірург Модестов у Косарській лікарні мусив ампутувати Сидорові руку.

У 1942 (чи 1943) році у Грушківку приїжджала друга дружина з Дону, але у них щось не склалося і вона від`їхала на Дон...

Зрозуміло, що Сидір не раз ходив до лісу. І хоча "касу" 3-ї сотні, яку закопали під дубом, не знайшов, але відшукав сховок зі своєю частиною золота. З ним пішов він до Платона. Було це, коли німці відступали, а червоні "визволителі" підходили. Платон злякався і сказав, що через Сидора його посадять. І прогнав, заборонивши ще коли-небудь приходити до його хати. Після цього Сидір і перейшов жити до Тетяни Апілат, 1903 року народження. Так закінчилася дружба бойових побратимів і родичів - Сидора і Платона. Золото ж переходило з рук до рук, доки його не проїли далекі родичі Платона і Тетяни Костівни. А "Загинайко" Ананій, батько Трохима і Григорія Апілатів, на золото, добуте його синами "у гайдамаках", купив у лісника Гречаного двоповерховий будинок і землю у Заїчиному яру.

До 1948 року сотник Темний жив у Грушківці під власним прізвищем. Влада до нього спочатку не чіплялася з огляду на те, що він став жертвою німецької поліції. Подальша доля Сидора (від 1948-го до середини 1960-х років) невідома. Існує неперевірена версія, що його було ув`язнено нібито через донос другої дружини.

До рідного села він повернувся 1965 чи 1966 року, коли йому вже було за вісімдесят, щоб покласти свої кістки у рідну землю...

До останнього дня свого життя Сидір Темний був упевнений у тому, що зробив правильний вибір, ставши у лави борців за Україн¬ську державу, що Україна здобуде незалежність і стане державою.

Зі слів дружини його брата Гаврила Олександри Темної, яку він дуже поважав, відомо таке. У різні роки свого життя, в тому числі й в час брежнєвщини, він казав їй одне й те ж: "Побачиш, Олександро, наступить такий час, коли ця влада щезне і буде та, за яку ми проливали кров. Україна стане вільною, і буде своя держава. Може, не діждемося ми, то доживуть твої діти чи онуки".

Останні роки життя Темний жив у Тетяни Костівни та у Степаниди Рибалки. Хоч і мав він уже 88 років, та, здається, жив би ще і жив. Але потрапив у автомобільну катастрофу, сильно травму¬вався і невдовзі зачах.Помер Сидір Іванович Темний 14 січня 1968 року у рідній Грушківці. Спочив у хаті, в якій виросли холодноярські повстанці брати Апілати та їхня сестра Дуся. Поховали його у Грушківці. Могила, на жаль, не збереглася...

Церковний календар

СВЯТІ МУЧЕНИКИ АДРІАН І НАТАЛІЯ

8 вересня Православна Церква вшановує пам'ять святих мучеників Адріана і Наталії

Імена святих мучеників Адріана і Наталії добре відомі всім православним християнам. Вони були чоловіком і дружиною, а прожили в подружжі всього один рік. Родом з Нікомидії. Жили при імператорі Максиміані (305-311р.), за часів якого кров християн потоками заливала вулиці міст. Переслідувані християни, рятуючись, переховувалися в печерах скелястих гір. Імператор Максиміан, дізнавшись про це, видав наказ поганським жителям за грошову винагороду шукати християн в горах. Також вимагав жорстоко катувати тих, хто переховував сповідників Христової віри.

Одного разу гонителі донесли імператору, що недалеко від міста в одній з печер ховаються християни, які ночами моляться Богу. Максиміан послав військо, яке справді знайшло 23-х християн. Закувавши їх в залізні кайдани, повели в місто. Святих мучеників зустрічав сам імператор і наказав нещадно бити, потім завести в судову палату на допит, після чого кинути в темницю і тримати, доки не повмирають. Серед урядовців, які засідали в судилищі, головуючим був 28-річний чоловік на ім'я Адріан. Він зацікавився вірою, за яку християни готові були прийняти мученицьку смерть. Коли в'язні розповіли Адріану правду Христової віри, його серце загорілося любов'ю до Христа Спасителя і він сказав: "Впишіть і моє ім'я в число ув'язнених, бо я, від сьогодні, християнин і з радістю прийму смерть за Христа ".

Поганські урядовці доповіли про це Максиміану, який негайно викликав Адріана: "Чи ти лишився глузду і хочеш постраждати? Викресли своє ім'я і принеси жертву богам, та благай у них прощення ". "Я не лишився розуму, а прийшов до розуму і впізнав, що віра Христова є правдива і спасительна ". Тоді Максиміан наказав закувати його в кайдани і посадити в темницю разом з усіма.

Адріан мав молоду дружину Наталію. Коли її повідомили, що чоловік став християнином і знаходиться у в'язниці, вона дуже зраділа і славила Господа, бо і сама була християнкою. Наталія поспішила в темницю, і, зустрівши свого мужа, обцілувала його кайдани, словами втішала мужа і укріпляла його в вірі: "Блаженний ти, дорогий муже мій, що увірував у Христа, бо придбав безцінне багатство. Не шкодуй за земним: ні краси, ні молодості (Адріану було тоді лише 28 років), ні багатства. Все земне - прах і тління. Богу угодна тільки віра і добрі діла, віра в Ісуса Христа - нагорода Небес ". За порукою інших в'язнів сторожа відпустила святого Адріана з темниці повідомити дружину про день його мученицької смерті. Свята Наталія, побачивши мужа, не хотіла впустити його, бо подумала, що муж відрікся від Христа і його відпустили. Але святий Адріан переконав дружину, що він тільки відпросився на кілька годин, щоб сповістити дружині дату своєї страти. Дізнавшись правду, свята Наталія радо зустріла чоловіка і попрощалася з ним, з болем і радістю в серці провівши до в'язниці. Хто може описати останнє прощання мужа з дружиною. Вони не плакали. Духовна радість наповнила їх серця. Муки і біль тіла були нічим перед усвідомленням вірності Господу нашому Ісусу Христу. Довіряли, бо знали Його слова: "і будуть вас ненавидіти всі за ім'я Моє; а хто витерпить до кінця, той спасеться".

Через сім днів всіх в'язнів (а їх було 24) вивели на страту. Всі були страшенно знесилені муками, тому Максиміан наказав перед стратою побити тільки Адріана воловими жилами по животі. Полилася кров, живе тіло відпадало від кісток, але нестерпні муки лише додали сили - з уст і серця мученика лилася молитва. Ледь живого Адріана знову віднесли у в'язницю, а свята Наталія йшла слідом за ним. А коли імператор заборонив впускати жінок у в'язницю, щоб морально не підтримували своїх мужів, Наталія постригла волосся і, одягнувшись в чоловічий одяг, перебувала біля свого мужа. Врешті імператор наказав важким молотом поламати кості на руках і ногах всім мученикам. Тіла святих мучеників хотіли спалити. Але піднялася страшна буря і розпалена піч, де мали спалити тіла, погасла. Більшість мучителів були вбиті блискавкою з неба. Свята Наталія взяла собі руку свого мужа святого Адріана і зберігала вдома. Тіла святих мучеників імператор таки наказав спалити, але християни вночі викупили їх і перевезли таємно до Візантії, де і захоронили.

Невдовзі після похорону мучеників, один багатий поганин хотів одружитися зі святою Наталією. Але вона, боячись, що імператор насильно видасть її заміж за поганина, вночі виїхала до Візантії, де днями і ночами молилася на могилі свого мужа. Якось, знесилена, заснула на могилі. Уві сні побачила свого мужа, який сказав, що Бог незабаром і її закличе у вічність. Сон справдився, через декілька днів під час молитви свята Наталія тихо і спокійно відійшла до Господа. Святі мученики Адріане і Наталіє, моліть Бога за нас. Шановні читачі молімось Господу Богу щоб укріплював нас у вірі православній та благословив нас на мирне і благе життя!

З повагою підготував протоієрей Василь Циріль – настоятель храму "Святих первоверховних Апостолів Петра і Павла" м. Чигирин

ДЕНЬ В ІСТОРІЇ

1 – 15 вересня

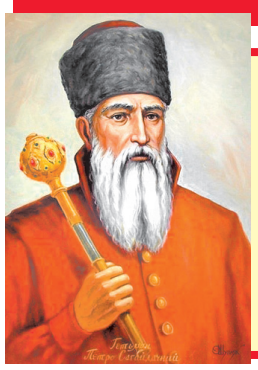

1 вересня 1722 р. народився філософ Григорій СКОВОРОДА.
1 вересня 1924 р. помер Остап ВАХНЯНИН, хорунжий УСС, педагог, учасник Української капели Олександра Кошиця.
1 вересня 2005 р. загинув Юрій МУРАШОВ, співголова комітету "Гельсінки-90".
2 – 9 вересня 1621 р. Петро КОНАШЕВИЧ-САГАЙДАЧНИЙ розбив турецьке військо під Хотином.
2 вересня 1657 р. Івана ВИГОВСЬКОГО обрано Гетьманом України.
2 вересня 1811 р. народився Іван ВАГИЛЕВИЧ, поет і фольклорист, член "Руської трійці".
2 вересня 1952 р. в російському таборі смертників Абезь загинув Голова ради УНР в екзилі, видатний вчений Іван ФЕЩЕНКО-ЧОПІВСЬКИЙ.
2 вересня 1996 р. в Україні запроваджено національну валюту — гривню.

3 вересня 2005 р. Збірна України по футболу вперше в своїй історії здобула право виступити на Кубку світу.
4 вересня 1938 р. створено військові формування для оборони Карпатської України - "Карпатську Січ".
4 вересня 1965 р. у київському кінотеатрі "Україна" під час прем'єри фільму «Тіні забутих предків» відбувс мітинг протесту проти нової хвилі радянських політичних репресій.
4 вересня 1985 р. у російському концтаборі загинув Василь СТУС.
4 вересня 1991 р. над будинком Верховної Ради піднято жовто-блакитний прапор.
5 вересня 1676 р. московити арештували гетьмана Петра ДОРОШЕНКА. 5 вересня 1870 р. Народився Володимир СІКЕВИЧ, генерал армії УНР.
5 вересня 1882 р. народився Михайло ГАВРИЛКО, різьбяр, художник, скульптор, поет; четар УСС, комендант Ковельського і Луцького комісаріатів УСС, начальник штабу Сірої дивізії Армії УНР, повстанський отаман.

6–15 вересня 1653 р. відбувся похід Тимоша ХМЕЛЬНИЦЬКОГО на Молдавію, під час якого в бою біля Сучави він був смертельно поранений.
6 вересня 1672 р. гетьман Петро ДОРОШЕНКО здобув місто-фортецю Кам'янець-Подільський.
6 вересня 1890 р. народився четар УСС, верховний отаман Українського пласту (1924 – 1934) Северин ЛЕВИЦЬКИЙ.
6 вересня 1955 р. помер Тиміш ОМЕЛЬЧЕНКО, курінний 2-го Синього полку 1-ї Синьої дивізії, голова Українського національного об'єднання (1937 – 1945).
6 вересня 1976 р. помер генерал-хорунжий Армії УНР Андрій ДОЛУД.
7 вересня 1792 р. перша група колишніх запорозьких козаків під командою полковника Сави Білого висадилася в Тамані. Почалося заселення українцями Кубані.
7 вересня 1891 р. до Канади прибули перші українські переселенці, що стало початком масової української еміграції до Канади.
7 вересня 1921 р. загинула Віра БАБЕНКО, зв'язкова Катеринославського повстанкому, розвідниця 1-ї Олександрійської (Степової) повстанської дивізії.

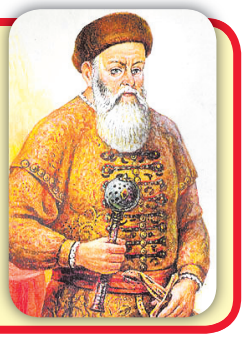

8 вересня 1514 р. литовсько-українсько-білоруське військо князя Острозького ущент розбило під Оршею майже утричі більшу московську армію.
8 вересня 1848 р. з'явилася відозва Головної руської ради про організацію Української національної гвардії.
8 вересня 1950 р. більшовики розстріляли Івана РЕМБОЛОВИЧА, підполковника Армії УНР, старшину дивізії "Галичина", полковника УПА.
8–10 вересня 1989 р. відбувся Установчий з'їзд Народного Руху в Києві.
9 вересня 1769 р. народився письменник Іван КОТЛЯРЕВСЬКИЙ.
9 вересня 1863 р. народився письменник Борис ГРІНЧЕНКО.
9 вересня 1944 р. підписано договір між СРСР і Польщею про примусове виселення українців з їх етнічних земель, що увійшли до складу ПНР.
9 вересня 2007 р. помер Василь КУК, останній командувач УПА.

10 вересня 1929 р. помер Микола КОВАЛЬ-МЕДЗВЕЦЬКИЙ, генерал-поручник Армії УНР.
10 вересня 1943 р. біля села Новий Загорів на Волині розпочався бій 43 бійців УПА проти понад тисячі солдатів німецького Вермахту.
10 вересня 1967 р. помер Іван ЦАПКО, командир полку Окремої кінної дивізії Армії УНР, член Української вільної академії наук.
11 вересня 1864 р. народився Павло ГРАБОВСЬКИЙ.
11 вересня 1894 р. народився письменник кінорежисер Олександр ДОВЖЕНКО.
12 вересня 957 р. княгиня Ольга в Царгороді прийняла християнство.
12 вересня 1991 р. у Києві на майдані Незалежності демонтували монумент на честь більшовицького перевороту.

13 вересня 1873 р. народився Сень ГОРУК, командир куреня УСС, начальник штабу Галицької армії, командир бригади УГА, журналіст.
13 вересня 1937 р. більшовики замордували Григорія ПИРХАВКУ, повстанського отамана, заступника міністра внутрішніх справ уряду УНР.
14 вересня 1882 р. народився Володимир САВЧЕНКО, генерал-хорунжий Армії УНР, історик.
14 вересня 1899 р. народився Дмитро НЕГРИЧ, підпоручик Гуцульського пробойового куреня УГА.

14 вересня 1939 р. у США авіаконструктор з Києва Ігор Сікорський підняв у повітря перший у світі гелікоптер VS-300.
14 вересня 1982 р. помер Петро САМУТИН, генерал-хорунжий Армії УНР, історик.

15 вересня 1804 р. народився Михайло МАКСИМОВИЧ, етнограф і літературознавець.
15 вересня 1893 р. почала виходити газета «Свобода» — перше україномовне видання в США.
15 вересня 1991 р. Верховна Рада України скасувала ухвалу Севастопольської міської ради про "російський статус" міста.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №18773-7573ПР від 18.01.2012 р.
Козацький край

Головний редактор – Олег ОСТРОВСЬКИЙ
Шеф-редактор – Віктор ВОЛЯ
Редактор випуску – Петро ДОБРО
Голова редакційної ради – Володимир МУЛЯВА
Засновник – Чигиринська ГО "Вільне Козацтво Холодного Яру"

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ – 89155

Адреса редакції:
вул. Ільїна, 330, к.4, м.Черкаси, 18005, тел.: (0472) 31-29-74
E-mail: Cossack_land@i.ua
Газета віддрукована в ПП Руденко Ю.І., м.Черкаси, вул.Вербовецького,1а. Тираж – 50 000 екз.
Замовлення № ___